

Економіка та управління національним господарством

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-2-11>
УДК 332.055:331.526
JEL E02, F49, O43

М. І. Мельник, Н. Р. Синюра-Ростун

Механізми підтримки та нарощування експортного потенціалу України

Розглянуто основні тенденції динаміки експорту за кількісно-структурними показниками в умовах воєнного стану. Зазначено, що формування ефективної політики стимулювання розвитку експортного потенціалу України має стати одним з основних пріоритетів економічного розвитку держави. Окреслено основні кроки у формуванні експортної політики на державному рівні. Визначено основні позитивні досягнення та пріоритети експортної стратегії України на 2017-2021 р., які не були реалізовані. Показано міжнародний досвід формування механізму та використання інструментів захисту та підтримки експортерів. Зазначено, що додатковим деструктивним фактором впливу на експортну діяльність є її часткове регулювання державою в умовах воєнного стану. Окреслено основні інструменти механізму підтримки експорту, що використовуються в Україні. Окремо акцентовано на фінансовій підтримці експортерів через використання послуг експортно-кредитного агентства (ЕКА). Окреслено історичні особливості формування ЕКА в Україні. Проаналізовано особливості функціонування ЕКА та основні інструменти, що використовуються у його роботі. Зазначено, що потрібно збільшувати кількісно-якісні показники роботи ЕКА, розширювати види економічної діяльності, яким надається підтримка, у бік збільшення частки товарів з високою доданою вартістю.
Ключові слова: експорт, експортно-кредитне агентство, механізм, інструменти, підтримка.

Постановка проблеми. Війна поставила нові виклики, які, окрім безпосереднього відстоювання державності та територіальної цілісності держави, негативно вплинули на економічний розвиток держави та регіонів. Основними перешкодами для здійснення підприємницької діяльності стали фізична втрата активів і людських ресурсів, падіння попиту на продукцію, логістичні проблеми (закриття морських торгових шляхів, руйнування логістичної інфраструктури, автомобільних і залізничних шляхів, затримки на кордонах) тощо. Сприяння економічному розвитку, що зазнав суттєвого падіння під час війни, потребує вироблення та формування додаткових механізмів підтримки функціонування підприємництва, особливо для стимулювання зовнішньоекономічної активності.

Аналіз останніх досліджень. Питання експортної діяльності та експортного потенціалу України активно досліджуються українськими науковцями. А. Мазаракі [1] досліджено інституційні засади підтримки експорту вітчизняних товаровиробників. Дослідження О. Шарова [2] присвячені аналізу зовнішньоекономічної дипломатії як засобу здійснення зовнішньоекономічної політики держави. Г. Дугінець і Х. Омран [3] проаналізували наявну інституційну систему забезпечення зовнішньої торгівлі в Україні в контексті налагодження торговельних зав'язків з країнами Близького Сходу. Г. Дугінець та О. Чернишов [4] дослідили організаційні та правові засади інституційної підтримки експорту в Україні. Однак початок повномасштабної війни змістив акценти таких досліджень. С. Іванов та інші [5] приділили увагу дослідженню інституційного механізму регулювання експортної діяльності України в умовах воєнного стану. О. Білоусовою [6] досліджено проблеми фіскальної підтримки зовнішньоекономічної діяльності України в довоєнний та воєнний періоди. А. Ставицькою [7] визначено можливості реалізації експортного потенціалу України на світовому ринку та запропоновано шляхи оптимізації зовнішньої торгівлі. Науковий колектив під керівництвом С. Іщук [8] здійснив комплексне

© М. І. Мельник, Н. Р. Синюра-Ростун, 2023.

дослідження, присвячене особливостям ведення експортної діяльності під впливом глобальних змін у світовій економіці, зокрема в умовах пандемії COVID-19.

Метою статті є питання дослідження наявних механізмів підтримки експортної діяльності в Україні та пошук інструментів для нарощування зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану.

Основні результати дослідження. В Україні з початком воєнних дій відбулося загальне скорочення обсягів експорту продукції, зокрема з вищою доданою вартістю. У 2022 р. було експортовано 99,8 млн т товарів на 44,1 млрд дол. США, що порівняно з 2021 р. менше у грошовому еквіваленті на 35,1%, у кількісному вираженні – на 38,4% (рис. 1). Велику частку в продуктовому експорті

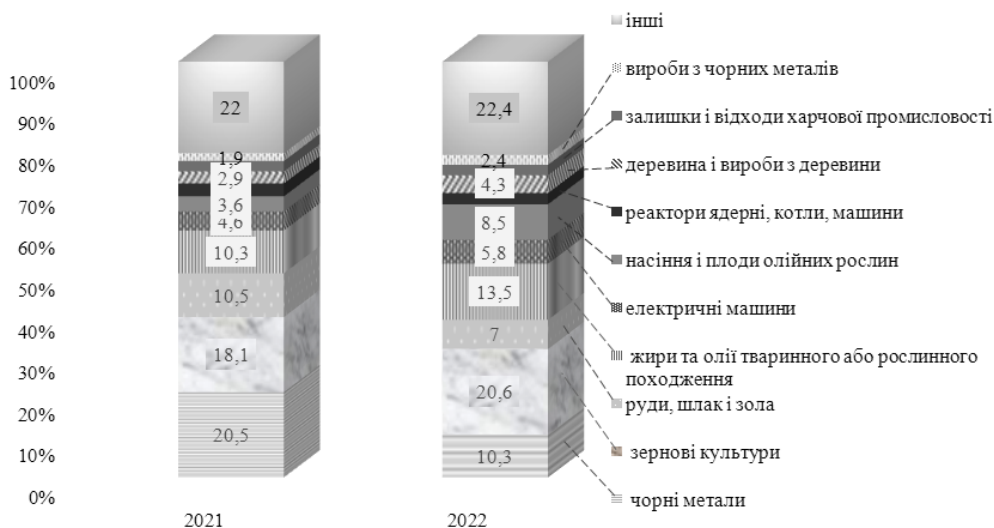

Рис. 1. Структура зовнішньої торгівлі України

Джерело: складено авторами за даними [9].

становила продукція з низьким ступенем переробки, у 2021-2022 рр. основну частку у структурі експорту займали зернові та метали. Наприклад, у 2022 р. частка зернових культур у загальній структурі експорту займала 20,6%, водночас готових продуктів із зерна зернових культур, борошна, крохмалю або молока; борошняних кондитерських виробів було лише 0,57%, частка чорних металів становила 10,3%, а виробів із чорних металів – лише 2,38%. Частки експорту технологічних та високотехнологічних виробництв теж не є значними: електричних машин – 5,8%, реакторів, котлів, машин, обладнання – 2,67%, фармацевтичної продукції – 0,54%, суден і човнів – 0,12%, літальних і космічних апаратів – 0,06%.

Формування ефективної політики стимулювання розвитку експортного потенціалу України мало б стати одним з основних пріоритетів економічного розвитку держави, особливо в умовах воєнного стану. Одним з перших кроків у формуванні державної експортної політики є розроблення та затвердження експортної стратегії України. Експортна стратегія України на 2017-2021 рр. [10] була затверджена у 2017 р. За підсумками завершення терміну її реалізації найвищим рівень виконання поставлених завдань і заходів був у таких групах: інституції з підтримки торговельної політики та розвитку експорту (78%),

створення умов для міжнародної торгівлі (64%), створення інституційної основи для інновацій та мережі інституцій, що надають послуги експортерам (по 56%) [11]. Серед позитивних досягнень за результатами реалізації експортної стратегії слід зазначити такі:

- стимулювання розвитку мережі інституцій з підтримки експорту, серед яких Офіс з просування експорту України, Експортно-кредитне агентство тощо;
- розвиток цифрових інструментів підтримки експорту. Наприклад, у 2020 р. запущено роботу Єдиного експортного вебпорталу [12];
- посилення роботи Ради експортерів та інвесторів при МЗС, проведення торгових місій та фінансування колективних стендів на міжнародних виставках (профінансовано державою лише у 2019 р.);
- реалізація низки освітніх програм для експортерів, серед яких Export REvolution, Експортна академія, Train the Trainers тощо;
- розвиток напряму експортного маркетингу через створення та просування експортного бренду держави (Trade with Ukraine).

За підсумками реалізації стратегії бачимо, що державне фінансування спрямовувалося здебільшого на розвиток інституційної підтримки експорту. Як наслідок, не були реалізовані інші важливі пріоритети:

- не були затверджені секторальні та крос-секторальні експортні стратегії, що мали б розширити набір інструментів стимулювання розвитку пріоритетних галузей і секторів економіки. Лише у 2019 р. затверджено Стратегію розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року [13] та Стратегію розвитку туризму та курортів до 2026 року [14];
- обмежене державне фінансування не дало змоги надати необхідні послуги значній кількості експортерів, а відтак не були реалізовані заходи з підвищення інноваційного потенціалу підприємств та головна мета стратегії, а саме перехід України до експорту наукомісткої інноваційної продукції. Отже, інтеграція України до глобального ринку надалі матиме виражений сировинний характер, оскільки основну частку в експорті продовжує утримувати продукція сільськогосподарського виробництва, а низький рівень високотехнологічної експортоорієнтованості промисловості (6,0% у 2019 р. проти 6,2% у 2012 р. [8, с. 35]) залишається однією з ключових проблем національної економіки;
- наразі триває робота над наступною експортною стратегією, яка повинна стати ефективним елементом зовнішньоекономічної політики держави, а відтак не лише стимулювати орієнтоване на експорт підприємництво, але і сприяти післявоєнному відновленню держави. Серед стратегічних індикаторів уже визначено досягнення загального обсягу експорту в розмірі не менш як 150 млрд дол. США до 2030 р. (у 2020 р. цей показник був на рівні 59 млрд дол. США), частки експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого і середньо-високого рівня в загальному обсязі експорту товарів – 30%, підвищення частки малого та середнього бізнесу в експорті до 40%. Крім того, оновлена стратегія має враховувати нові реалії, в яких буде функціонувати та розвиватись економіка України в середньо – та довгостроковій перспективі, зокрема загрозу повторного нападу з боку держави-агресора, а відтак необхідність посилення безпекової складової на всіх етапах виробничо-логістичних процесів, що потребує нарощування та диверсифікації транспортно-логістичного інфраструктурного забезпечення; посилення процесів економічного протекціонізму та світових торговельних війн, що посилюватимуть деглобалізацію та регіоналізацію, а відтак зростання тренду на локалізацію виробництва; нарощування експортного потенціалу, ураховуючи посилення принципів «зеленої економіки», перехід до низьковуглецевого виробництва тощо.

Відсутність в Україні налагодженого та ефективного механізму підтримки експорту стримує швидке відновлення та активізацію експортної діяльності. Механізм захисту та підтримки експортерів на рівні держави зазвичай формується навколо трьох основних інструментів: консультативної допомоги, фінансової підтримки та налагодження мережевої взаємодії (табл. 1),

Таблиця 1

Механізм підтримки експорту в країнах-членах ЄС

Інструменти	Опис	Приклад
Консультаційно-інформаційний супровід	Аналітична інформація, практикуми та семінари, а також консультації з таких питань, як характеристики зовнішніх ринків (зокрема зміни попиту та пропозиції); інвестиційні можливості; інституційне та регуляторне середовище	Access2Markets portal (EU) Intellectual property helpdesks (EU) BusinessInfo.cz (the Czech portal for business and exports) Enterprise Ireland Mentor Network
Фінансова підтримка	Субсидії або вигідні кредити, пов'язані з прямими іноземними інвестиціями Знижений корпоративний податок для інвестицій у міжнародну діяльність Експортні гарантії для зменшення бізнес-ризиків Покриття витрат на стандартизацію та сертифікацію Залучення іноземних інвестицій, грантова підтримка	Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises – COSME (EU) Equity Facility for Growth – EFG (EU) Export Credit Insurance Organization (Greece) Slovak Investment and Trade Development Agency – SARIO (Slovakia) Fund for the internationalization of the company (Spain)
Розвиток мережевої взаємодії	Фінансова або технічна підтримка для участі в міжнародних торгових ярмарках або заходах для налагодження бізнес-контактів Сприяння діалогу між національними урядами та міжнародними установами щодо питань технічного регулювання, таких як права інтелектуальної власності	Partnership Instrument (EU) Enterprise Europe Network (EU) Enterprise Estonia (Estonia) Public Agency for Entrepreneurship, Internationalization, Foreign Investments and Technology – SPIRIT (Slovenia)

Джерело: складено авторами за [16].

але в українських умовах він не є реалізованим у повному обсязі. Інструменти підтримки експорту в Україні мають досить розмиті функції, що здебільшого унеможливує проведення моніторингу ефективності їхньої діяльності та сили впливу на стимулювання експортного потенціалу. Досить активно розвиваються інформаційно-консалтингові послуги, водночас інструменти фінансової підтримки є дуже обмеженими. Недостатньо розвинутий напрям мережевої взаємодії, що, однак, має перспективи для активного розвитку з огляду на євроінтеграційний напрям розвитку держави.

Додатковим деструктивним фактором впливу на експортну діяльність є її часткове регулювання державою, що в умовах війни проявилось в регулюванні Кабінетом Міністрів експортних операцій шляхом запровадження ліцензування та квот, що було зроблено для збереження рівноваги на внутрішньому ринку. Зміни правил щодо експорту окремих видів продукції, запроваджені у 2022 р. та продовжені у 2023 р. [15], поширюються на паливо-мастильні товари, природний газ, деревину, дорогоцінні метали, ліцензування вводиться на низку сільськогосподарських товарів. Такі обмеження є виправданими, зважаючи на ситуацію, в якій опинилися економіка, однак вони негативно впливають на посилення експортного потенціалу держави й потребують негайного скасування в разі стабілізації ситуації.

На початок 2023 р. основним інструментом механізму підтримки експорту, що формується в Україні (табл. 2), є ДУ «Офіс з розвитку підприємництва та

Таблиця 2

Механізм підтримки експортної активності в Україні

Інструмент	Приклад реалізації	Секторальна спрямованість	Функції
Інформаційно-консультаційний супровід	Офіс з розвитку підприємництва та експорту	Промисловість/ послуги	Освітня Маркетингова Консалтингова Пошук партнерів
	Дія. Бізнес	Промисловість/ послуги	Організаційно-консультаційна
	Єдиний експортний вебпортал	Промисловість/ послуги	Консалтингова
	Biz For Ukraine	Сервісні компанії в секторах ІТ, креативної індустрії, консалтингу, інжинірингу та ін.	Організаційно-консультаційна
	The Supply Chain Resilience (SCR) platform	Агровиробництво, будівельна галузь, сектор ІТ, цифрових послуг та електроніки, легка промисловість, енергоємні галузі промисловості, охорона здоров'я, мобільність і транспорт, сировина, відновлювані джерела енергії	Захист міжнародних ланцюгів постачання (збереження, реструктуризація, зміна наявних), пошук необхідних складових для підтримки виробництва
Ukrainian Food Platform	Харчова промисловість	Маркетингова Консалтингова	
Фінансова підтримка	ПрАТ «ЕКА»	Промисловість/ послуги	Страховання, перестраховання, надання гарантії за договорами, які забезпечують розвиток експорту
	Гранти від міжнародних організацій	Підтримка українських компаній для інтеграції в Єдиний ринок	
Мережева взаємодія	Do Business With Ukrainians	Промисловість/ послуги	Маркетингова Консалтингова
	Центри підтримки експорту в регіональних торгово-промислових палатах	Промисловість/ послуги	Освітня Консалтингова

Джерело: складено авторами на основі даних [17; 19; 20; 21; 22].

експорту» (функціонує з 2015 р., утворений на базі Офісу з просування експорту України). Метою його діяльності є підтримка малого та середнього бізнесу в частині налагодження співробітництва із закордонними бізнес-партнерами, розвиток експортних компетенцій українського бізнесу, а також промоція українських товарів і послуг [17]. Найбільшою популярністю серед послуг, які надає ця установа, користуються інформування та залучення до участі в

міжнародних виставках (35,9%), залучення до участі в торгових місіях (31%), освіта для експортерів (25,5%), експортний консалтинг (20,7%) тощо [18].

На базі Офісу з розвитку підприємництва та експорту розвивається Дія. Бізнес, що функціонує в змішаному форматі – як онлайн-портал і мережа центрів підтримки підприємництва [19]. На початок 2023 р. запущено кілька проєктів з підтримки бізнесу, серед яких:

– Biz For Ukraine – ініціатива спрямована на сервісні компанії в секторах ІТ, креативної індустрії, консалтингу, інжинірингу, та інші компанії, що можуть надавати послуги дистанційно. The Supply Chain Resilience (SCR) platform – ініціатива створена для подолання розривів ланцюгів постачання, спричинених військовою агресією, шляхом пошуку міжнародних партнерів, захисту міжнародних ланцюгів постачання (збереження, реструктуризація, зміна наявних), пошуку необхідних складових для підтримки виробництва. Ключовими галузями та секторами для залучення стали агровиробництво, будівельна галузь, сектор ІТ, цифрових послуг та електроніки, легка промисловість, енергоємні галузі промисловості, охорона здоров'я, мобільність і транспорт, сировина, відновлювані джерела енергії тощо;

– Ukrainian Food Platform – інтернет-сервіс спрямований на підтримку харчової промисловості через пошук імпортерів і просування харчових продуктів на закордонних ринках, що здійснюється шляхом прямого контакту між експортером та імпортером. На початок 2023 р. платформа налічувала понад 100 компаній, що мають потенційні можливості для збільшення обсягів експорту своєї продукції [20];

– Do Business With Ukrainians – платформа спрямована на просування МСБ за кордоном. B2B-платформа дає можливість активізувати співпрацю іноземних компаній з перевіреним малим і середнім бізнесом з України.

Інструментом фінансової підтримки та стимулювання експортної активності, що широко застосовується у світовій практиці, є використання послуг експортно-кредитного агентства (ЕКА). Використання інструменту ЕКА є досить ефективним для підтримки національного експорту, особливо високотехнологічної продукції, а також галузей, що є пріоритетними для розвитку економіки. З 1978 р. діяльність ЕКА регулюється Рамковою домовленістю щодо офіційно підтриманих експортних кредитів (Консенсус ОЕСР). Експортно-кредитні агентства можуть перебувати в державній, приватній або змішаній власності. Найвідомішими державними експортно-кредитними агентствами є Eximbank (США), NEXI (Японія), ECGD (Велика Британія). Змішану форму власності мають SBCE (Бразилія), CESCE (Іспанія), SEK (Швеція), ECGE (Єгипет), приватними є експортно-кредитні агентства Euler Hermes (Німеччина), COFACE (Франція), Atradius (Нідерланди), також приватні ЕКА є в Португалії, Литві, Греції, Австрії та Аргентині. Однак навіть повністю приватні експортно-кредитні агентства здійснюють підтримку експортерів державним коштом і під чітким державним контролем [23].

В Україні процес створення інституції підтримки зовнішньоекономічної діяльності розпочався з прийняття Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» в 1992 р. З 1997 по 2014 роки було реалізовано два етапи проєкту Світового Банку з розвитку експорту (ПРЕ-1, ПРЕ-2+), а третім етапом передбачалося створення українського ЕКА. Однак через різні причини розпочата робота так і не була завершена. У грудні 2016 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту» № 1792-VIII, стаття 2 якого передбачала створення та функціонування ЕКА. Але реальний процес утворення розпочався у 2018 р. з прийняття постанови Кабінету Міністрів [24], якою було утворено ЕКА у формі ПрАТ зі статутним капіталом у 200 млн грн Реально працювати ЕКА розпочала лише у 2022 р., коли з початком повномасштабної війни потреба

Таблиця 2

Механізм підтримки експортної активності в Україні

Інструмент	Приклад реалізації	Секторальна спрямованість	Функції
Інформаційно-консультаційний супровід	Офіс з розвитку підприємництва та експорту	Промисловість/ послуги	Освітня Маркетингова Консалтингова Пошук партнерів
	Дія. Бізнес	Промисловість/ послуги	Організаційно-консультаційна
	Єдиний експортний вебпортал	Промисловість/ послуги	Консалтингова
	Biz For Ukraine	Сервісні компанії в секторах ІТ, креативної індустрії, консалтингу, інжинірингу та ін.	Організаційно-консультаційна
	The Supply Chain Resilience (SCR) platform	Агровиробництво, будівельна галузь, сектор ІТ, цифрових послуг та електроніки, легка промисловість, енергоємні галузі промисловості, охорона здоров'я, мобільність і транспорт, сировина, відновлювані джерела енергії	Захист міжнародних ланцюгів постачання (збереження, реструктуризація, зміна наявних), пошук необхідних складових для підтримки виробництва
Ukrainian Food Platform	Харчова промисловість	Маркетингова Консалтингова	
Фінансова підтримка	ПрАТ «ЕКА»	Промисловість/ послуги	Страховання, перестраховання, надання гарантії за договорами, які забезпечують розвиток експорту
	Гранти від міжнародних організацій	Підтримка українських компаній для інтеграції в Єдиний ринок	
Мережева взаємодія	Do Business With Ukrainians	Промисловість/ послуги	Маркетингова Консалтингова
	Центри підтримки експорту в регіональних торгово-промислових палатах	Промисловість/ послуги	Освітня Консалтингова

Джерело: складено авторами на основі даних [17; 19; 20; 21; 22].

в підтримці експортерів набула особливої актуальності. Відповідно до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» [25] Кабінетом Міністрів України створено ПрАТ «Експортно-кредитне агентство» (ЕКА), яке стало учасником фінансового ринку України нового типу, а його діяльність регулюється НБУ. Метою діяльності ЕКА є стимулювання експорту товарів, робіт і послуг українського походження шляхом здійснення страхування, перестраховання, надання гарантії за договорами, які забезпечують розвиток експорту. ЕКА страхує експорт усіх робіт і послуг українського походження; експорт товарів згідно з УКТ ЗЕД, урахувавши обмеження, встановлені статтею 8 Закону України «Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів

(робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту» у редакції від 24.03.2022 р. У 2023 р. ЕКА пропонує різні види підтримки для експортерів та українських банків (табл. 3).

Таблиця 3

Напрями роботи Експортно-кредитного агентства України

Су-б'єкти	Інструменти	Особливості
Експортери	Страхування зовнішньоекономічних договорів (контрактів)	Спрямовано на експортерів, які реалізують товари, здійснюють роботи або надають послуги на умовах розстрочки платежу. ЕКА страхує експорт товарів згідно з УКТ ЗЕД, урахуваючи обмеження, встановлені статтею 8 Закону України «Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту» в редакції від 24.03.2022 р.
	Кредитна програма	Спрямована на підтримку експортерів через надання кредитної підтримки. Держава є гарантом повернення виданих позик на виконання зовнішньоекономічних договорів. Агентство страхує ризики виконання зобов'язань за зовнішньоекономічним контрактом в обсязі 85% суми кредиту. Максимальна сума кредиту, яку може отримати експортер, не має бути більшою за 20 млн грн (в еквіваленті) терміном на 1 рік
Банки	Страхування експортних кредитів	На початковому етапі партнерства банки фінансують товаровиробників малого, середнього та корпоративного бізнесу на придбання сировини та матеріалів для виконання експортних контрактів. Максимальна сума позики, яку покриватиме ЕКА, може становити 5 млн грн Страхуванню підлягають лише контракти, у межах яких передбачається експорт товарів (робіт, послуг) українського походження або виробництво українських товарів з наступним експортом останніх
	Страхування банківських гарантій/контргарантій	Продукт створений для банків, які надають українським експортерам гарантії / контргарантії, пов'язані з виконанням зовнішньоекономічних договорів (контрактів): гарантію виконання зобов'язання, тендерну гарантію, гарантію повернення авансового платежу

Джерело: складено авторами за даними [26].

Банками-партнерами ЕКА стали Ощадбанк, Укргазбанк, Укрексімбанк, Кредобанк та ПриватБанк, а загальна сума підтриманого експорту в межах портфельного страхування експортних кредитів становила 286,21 млн грн, загальна сума потенційно підтриманого експорту в межах усього продуктового портфеля ЕКА – 3,2 млрд грн [27]. За період 2020-2023 рр. ЕКА було укладено 62 угоди на загальну суму 146,465 млн грн, 3,34 млн євро та 532 тис. дол США [28]. У 2022 р. було укладено 46 угод, а обсяг отриманого від ЕКА фінансування становив 247,668 млн грн; у 2023 р. укладено вісім угод, за якими надано підтримки на 26,5 млн грн За підсумками роботи ЕКА можна зробити висновки про необхідність нарощування кількісно-якісних показників роботи інституції, розширення видів діяльності, що підтримуються, у бік збільшення частки товарів з високою доданою вартістю [29]. З моменту запуску програми 179 українських компаній подали заявку на участь, а на грудень 2022 р. ЕКА ухвалило лише 34 кредити на загальну суму 137,9 млн грн [30].

Для підвищення ефективності та результативності використання інструментів стимулювання експортної діяльності належить підвищити рівень популяризації їх серед експортерів. За результатами опитування підприємців (на січень 2023 р.), допомогою Офісу з розвитку підприємництва та експорту скористалися лише 4,2% опитаних, фінансуванням експорту через ЕКА – лише 0,2% [31, с. 19]. Як бачимо з даних табл. 4, обсяги фінансової підтримки експортної діяльності серед держав-лідерів світової торгівлі набагато вищі. Отже, неодмінним заходом

Таблиця 4

Активи для розвитку експорту в різних країнах світу

Назва	Активи, дол. США
Експортно-кредитне агентство в Україні – ЕКА	54 691 730 *
Експортно-кредитне агентство в Ізраїлі – ASHR'A	74 818 000
Експортно-кредитне агентство в Норвегії – GIEK	1 201 110 000
Експортно-кредитне агентство у Великій Британії – UK Export Finance	2 663 320 000
Експортно-кредитне агентство на Тайвані – EXIM ROC	3 448 680 000
Експортно-кредитне агентство в Бельгії – Credendo	3 792 300 000
Експортно-кредитне агентство в Швейцарії – SERV	3 806 370 000
Експортно-кредитне агентство у Франції – COFACE	8 609 950 000
Експортно-кредитне агентство у Фінляндії – Finnvera	13 819 600 000
Експортно-кредитне агентство США – Ex-Im Bank	15 807 400 000
Експортно-кредитне агентство в Японії – NEXI	16 143 100 000
Експортно-кредитне агентство Канади – EDC	52 958 100 000
Експортно-кредитне агентство в Південній Кореї – KEXIM	87 355 800 000
Експортно-імпортерний банк Китаю – China Exim Bank	609 708 000 000

Примітка: * – за офіційним курсом НБУ на 18.04.2023 р. (36,5686 грн за 1 долар США).

Джерело: складено авторами за даними [32; 33].

для стимулювання експортної діяльності є збільшення обсягів фінансування експортерів за підтримки ЕКА шляхом збільшення статутного капіталу та ресурсів через залучення міжнародних фінансових організацій, випуск боргових паперів ЕКА (під гарантії уряду), відкриття лімітів на перестраховування за кордоном, збільшення лімітів страхування тощо.

Для розширення можливостей ЕКА щодо фінансової підтримки інвестиційної та орієнтованої на експорт діяльності подано законопроект, яким пропонується надати можливість здійснювати страхування прямих інвестицій, зокрема страхування інвестицій в Україні, від ризиків, спричинених військовими діями, за умови спрямування їх на створення об'єктів та інфраструктури, потрібної для розвитку переробної промисловості та експорту товарів (робіт, послуг) українського походження [34]. Така законодавча ініціатива покликана активізувати інвестиційні процеси в державі, але без збільшення обсягів фінансування самої ЕКА не матиме бажаного позитивного ефекту, оскільки не зможе масштабуватися до потрібних обсягів, а розпорошення наявних фінансових ресурсів на більшу кількість запитів не сприятиме задоволенню наявних потреб.

Висновки. В Україні наразі немає остаточно сформованого механізму підтримки експортної діяльності, однак воєнний стан та його негативний вплив на зовнішньоекономічну діяльність значно пришвидшив процес його формування, що трансформувався в початок роботи ЕКА. Для ефективної підтримки експортерів і нарощування експортного потенціалу, окрім розширення можливостей діяльності ЕКА та підвищення її фінансового забезпечення, слід надалі розширювати інституційну підтримку експортерів, сприяючи задоволенню їхніх потреб залежно від розміру бізнесу (малий, середній чи великий), розширювати географію експорту та налагоджувати мережеву взаємодію через підтримку участі в міжнародних торгових заходах, узгодження міждержавних торговельних регуляторних механізмів тощо.

Список використаних джерел

1. Мазаракі А. А., Мельник Т. М., Іксарова Н. О. та ін. *Зовнішня торгівля України: XXI століття*: монографія / ред. А. А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2016. 600 с.
2. Шаров О. М. *Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи*: монографія. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2019. 560 с.

3. Дугінець Г., Омран Х. Інституційне забезпечення зовнішньої торгівлі України: контекст країн Близького Сходу. *Журнал європейської економіки*. 2021. Т. 20. № 2. С. 272-291. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42748/1/%d0%94%d0%a3%d0%93%d0%86%d0%9d%d0%95%d0%a6%d0%ac.PDF>
4. Дугінець Г., Чернишов О. Інституційна підтримка українського експорту. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2020. № 4(132). С. 20-32. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020\(132\)02](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020(132)02)
5. Іванов С. В., Ляшенко В. І., Осадча Н. В. Стратегічні напрями формування експортної стратегії України в умовах відновлення економіки. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 1(67). С. 16-27. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-1\(67\)-16-27](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-1(67)-16-27)
6. Білоусова О. Засади фіскальної підтримки пріоритетних напрямів зовнішньоекономічної діяльності України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-45>
7. Ставицька А., Коваленко А. Можливості реалізації експортного потенціалу України на світовому ринку. *Галицький економічний вісник*. 2023. Т. 80(1). С. 108-113. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01
8. Ішук С. О., Полякова Ю. В., Ривак Н. О., Процевят О. С. *Український товарний експорт в умовах глобальних економічних змін*. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2021. 72 с.
9. Зовнішня торгівля України за товарними групами з усіма країнами (тисяч доларів США) за період з 01.01.2022 р. по 31.12.2022 р. *Державна митна служба України*: сайт. 2022. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>
10. Про схвалення Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1017-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-%D1%80#n237>
11. Прогрес виконання Плану завдань і заходів з реалізації Експортної стратегії України. («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки. *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України*: сайт. 2021. URL: <https://exportstrategy.me.gov.ua/progress>
12. *Дія. Бізнес. Експортний напрям*: сайт. 2023. URL: <https://export.gov.ua>
13. Про схвалення Стратегії розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 588-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2019-%D1%80#Text>
14. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>
15. Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2023 рік: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 р. № 1466. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1466-2022-%D0%BF#Text>
16. Mandl I. *Tools of trade: Supporting export businesses to improve their workplace practices*. Luxembourg, 2021. URL: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef21003en.pdf
17. Офіс з розвитку підприємництва та експорту. *Дія. Бізнес*: сайт. 2023. URL: <https://business.diia.gov.ua/eero>
18. Результати опитування бізнесу: що потрібно змінити в державній підтримці експорту? (2023). *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України*: сайт. URL: <https://exportstrategy.me.gov.ua/poll>
19. *BizForUkraine*: сайт. 2023. URL: <https://www.bizforukraine.com>
20. *Ukrainian food platform*: Website. 2023. URL: <https://ukrainian-food.com.ua>
21. Single Market Programme (SMP COSME). 30 p. *European Union*: Website. 03.03.2023. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/smp/wp-call/2023/call-fiche_smp-cosme-2023-smeua_en.pdf
22. Підтримка експорту. *Торгово-промислова палата України*: сайт. 2023. URL: <https://ucci.org.ua/services/zovnishn-oiekonomichna-diial-nost>
23. Шаров О. М. Забезпечення повноцінного функціонування Експортно-кредитного агентства (ЕКА) України. *Національний інститут стратегічних досліджень*: сайт. 01.07.2019. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/zabezpechennya-povnocinnogo-funkcionuvannya-eksporno-kreditnogo-agentstva>
24. Питання утворення Експортно-кредитного агентства: постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 р. № 65. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65-2018-%D0%BF#Text>
25. Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності: Закон України від 20.12.2016 р. № 1792-VIII. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19#Text>
26. ЕКА пропонує рішення. *Експортно-кредитне агентство*: сайт. 2023. URL: <https://www.eca.gov.ua/produkti/#ZBrG8CLP2UK>

27. В рамках портфельного страхування експортних кредитів у січні підтримали експорту на 25,7 млн грн *Експортно-кредитне агентство*: сайт. 2023. URL: <https://www.eca.gov.ua/u-sichni-pidtrymaly-eksportu-na-257-mln-grn/#.ZBrFPcLP2Uk>
28. Укладені угоди страхування, перестраховання, гарантування, компенсації відсоткової ставки за експортними кредитами. *Експортно-кредитне агентство*: сайт. 2023. URL: <https://www.eca.gov.ua/publiczna-informacziya/ukladeni-eka-ugody/#.ZBsN8cLP2Uk>
29. Гетманцев Д. Рецепт стрімкого розвитку української економіки й порятунку експорту. Підприємцям варто вивчити цей план. *Forbes Ukraine*: сайт. 2023. URL: <https://forbes.ua/money/retsept-strimkogo-zrostannya-eksportu-ta-ekonomiki-vid-danila-getmantseva-za-pidsumkami-dialogu-z-biznesom-na-samit-eksporteriv-forbes-21032023-12520>
30. Річний звіт. Результати та досягнення. *Офіс з розвитку підприємництва*: сайт. 2022. URL: https://epo.org.ua/downloads/EIPO_report_2022.pdf
31. Дослідження стану бізнесу в Україні. *Дія.Бізнес*: сайт. 2023. URL: https://business.diiia.gov.ua/uploads/5/28594-stan_ta_potrebi_biznesu_v_umovah_vijni_rezul_tati_opituvanna_v_sicni_2023_roku.pdf
32. List of 74 Export Credit Agency Profiles by Region. *SWFI*: Website. 2023. URL: <https://www.swfinstitute.org/profiles/export-credit-agency>
33. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют на дату 18.04.2023 р. *Національний Банк України*: сайт. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates>
34. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків. *Верховна Рада України*: сайт. 2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41349>

References

1. Mazaraki, A. A. (Ed.), Melnyk, T. M. (Ed.), Iksarova, N. O. (Ed.), & et al. (2016). *Zovnishnya torhivlya Ukrainy: XXI stolittya [Foreign trade of Ukraine: 21st century]*. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics. [in Ukrainian].
2. Sharov, O. M. (2019). *Ekonomiczna dyplomatiya: osnovy, problemy ta perspektyvy [Economic diplomacy: basics, problems and prospects]*. Kyiv: National Institute of Strategic Studies. [in Ukrainian].
3. Duhinets, H., & Omran, Kh. (2021). Instytutsiynе zabezpechennya zovnishn'oyi torhivli Ukrainy: kontekst krayin Blyz'koho Skhodu [Institutional support of Ukraine's foreign trade: the context of the Middle East countries]. *Zhurnal Yevropeys'koyi Ekonomiky – Journal of European Economics*, 20(2), 272-291. Retrieved from <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42748/1/%d0%94%d0%a3%d0%93%d0%86%d0%9d%d0%95%d0%a6%d0%ac.PDF> [in Ukrainian].
4. Duhinets, H., & Chernyshov, O. (2020). Instytutsiynа pidtrymka ukraiyins'koho eksportu [Institutional support of Ukrainian exports]. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu – Bulletin of Kyiv National University of Trade and Economics*, 132(4), 20-32. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020\(132\)02](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020(132)02) [in Ukrainian].
5. Ivanov, S. V., Lyashenko, V. I., & Osadcha, N. V. (2022). Stratehichni napryamy formuvannya eksportnoyi stratehii Ukrainy v umovakh vidnovlennya ekonomiky [Strategic directions for the formation of Ukraine's export strategy in the context of economic recovery]. *Ekonomicznyy visnyk Donbasu – Economic Herald of Donbass*, 1(67), 16-27. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-1\(67\)-16-27](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-1(67)-16-27) [in Ukrainian].
6. Bilousova, O. (2023). Zasady fiskal'noyi pidtrymky priorytetnykh napryamiv zovnishn'oeconomichnoyi diyal'nosti Ukrainy [Principles of fiscal support of priority areas of foreign economic activity of Ukraine]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, (49). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-45> [in Ukrainian].
7. Stavytska, A., & Kovalenko, A. (2023). Mozhyvosti realizatsiyi eksportnoho potentsialu Ukrainy na svitovomu rynku [Possibilities of realization of Ukraine's export potential on the world market]. *Halys'kyi ekonomichnyy visnyk – Galician economic bulletin*, 80(1), 108-113. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01 [in Ukrainian].
8. Ishchuk, S. O., Polyakova, Yu. V., Ryvak, N. O., & Protsevyat, O. S. (2021). *Ukrayins'kyi tovarnyy eksport v umovakh hlobal'nykh ekonomichnykh zmin [Ukrainian commodity exports in conditions of global economic changes]*. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian]
9. Zovnishnya torhivlya Ukrainy za tovarnymi hrupamy z usima krayinamy (tysyach dolariv SSHa) za period z 01.01.2022 r. po 31.12.2022 r. [Foreign trade of Ukraine by commodity groups with all countries (thousands of US dollars) for the period from 2022, 01.01 to 2022, 12.31] (2022). *State Customs Service of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> [in Ukrainian].
10. Pro skhvalennya Eksportnoyi stratehii Ukrainy («dorozhn'oyi karty» stratehichnoho rozvytku torhivli) na 2017-2021 roky [On the approval of the Export Strategy of Ukraine («roadmap» for the strategic development of trade) for 2017-2021] (2017). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2017, Dec 27, 1017-r. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-%D1%80#n237> [in Ukrainian].
11. Prohres vykonannya Planu zavdan' i zakhodiv z realizatsiyi Eksportnoyi stratehii Ukrainy («dorozhn'oyi karty» stratehichnoho rozvytku torhivli) na 2017-2021 roky [Progress in the implementation of the Plan of

- tasks and measures for the implementation of the Export Strategy of Ukraine («road map» of strategic trade development) for 2017-2021] (2021). *Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://exportstrategy.me.gov.ua/progress> [in Ukrainian].
12. *Diia.Business.Export direction*: Website. (2023). Retrieved from <https://export.gov.ua> [in Ukrainian].
 13. Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku eksportu produktiv sil's'koho hospodarstva, kharchovoyi ta pererobnoyi promyslovosti Ukrainy na period do 2026 roku [On the approval of the Strategy for the development of exports of agriculture, food and processing industry products of Ukraine for the period until 2026] (2019). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2019, Jul 10, 588-r. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
 14. Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku turizmu ta kurortiv na period do 2026 roku [On the approval of the Strategy for the development of tourism and resorts for the period until 2026] (2017). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2017, March 16, 168-r. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
 15. Pro zatverdzhennya perelikiv tovariv, eksport ta import yakykh pidlyhaye litsenzuvannyu, ta kvot na 2023 rik [On approval of the lists of goods, the export and import of which are subject to licensing, and quotas for 2023] (2022). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2022, Dec 12, 1466. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1466-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 16. Mandl, I. (2021). *Tools of trade: Supporting export businesses to improve their workplace practices*. Luxembourg. Retrieved from https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef21003en.pdf
 17. Ofis z rozvytku pidpryyemnytstva ta eksportu [Office for the development of entrepreneurship and export] (2023). *Diia.Business*: Website. Retrieved from <https://business.dia.gov.ua/eepo> [in Ukrainian].
 18. Rezul'taty opytuvannya biznesu: shcho potribno zminyty v derzhavniy pidtrymsi eksportu? [Results of the business survey: what needs to be changed in the state export support?] (2023). *Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://exportstrategy.me.gov.ua/poll> [in Ukrainian].
 19. *BizForUkraine*: Website (2023). Retrieved from <https://www.bizforukraine.com>
 20. *Ukrainian food platform*: Website (2023). Retrieved from <https://ukrainian-food.com.ua>
 21. Single Market Programme (SMP COSME) (2023, Mar 03). *European Union*: Website. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/smp/wp-call/2023/call-fiche_smp-cosme-2023-smeua_en.pdf
 22. Pidtrymka eksportu [Export support] (2023). *Chamber of Commerce and Industry of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://uccr.org.ua/services/zovnishn-oiekonomichna-dial-nost> [in Ukrainian].
 23. Sharov, O. M. (2019). Zabezpechennya povnotsinnoho funktsionuvannya Eksportno-kredytnoho ahentstva (EKA) Ukrainy [Ensuring the full functioning of the Export Credit Agency (ECA) of Ukraine] (2019, Jul 01). *National Institute for Strategic Studies*: Website. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/zabezpechennya-povnocinnogo-funktsionuvannya-eksportno-kreditnogo-agentstva> [in Ukrainian].
 24. Pytannya utvorennya Eksportno-kredytnoho ahentstva [The question of the formation of the Export Credit Agency] (2018). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2018, Feb 07, 65. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
 25. Pro finansovi mekhanizmy stimulyuvannya eksportnoyi diyal'nosti [On financial mechanisms for stimulating export activity] (2016). Law of Ukraine, adopted on 2016, Dec 20, 1792-VIII. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19#Text> [in Ukrainian].
 26. EKA proponuye rishennya [EKA offers solutions] (2023). *Export Credit Agency*: Website. Retrieved from <https://www.eca.gov.ua/produkti/#.ZBrGC8LP2Uk> [in Ukrainian].
 27. V ramkakh portfel'noho strakhuvannya eksportnykh kredytiv u sichni pidtrymaly eksportu na 25,7 mln hrn [Within the framework of portfolio insurance of export credits, exports were supported by UAH 25.7 million in January] (2023). *Export Credit Agency*: Website. Retrieved from <https://www.eca.gov.ua/u-sichni-pidtrymaly-eksportu-na-257-mln-grn/#.ZBrFPcLP2Uk> [in Ukrainian].
 28. Ukladeni uhody strakhuvannya, perestrakhuvannya, harantuvannya, kompensatsiyi vidsotkovoyi stavky za eksportnymy kredytnamy [Insurance, reinsurance, guarantee, interest rate compensation agreements for export credits have been concluded]. (2023). *Export Credit Agency*: Website. Retrieved from <https://www.eca.gov.ua/publicna-informacziya/ukladeni-eka-ugody/#.ZBsN8cLP2Uk> [in Ukrainian].
 29. Hetmantsev, D. (2023). Retsept strimkoho rozvytku ukrains'koi ekonomiky y poryatunku eksportu. Pidpryyemtsyam varto vyyvchyty tsey plan [Recipe for the rapid development of the Ukrainian economy and the rescue of exports. Entrepreneurs should study this plan]. *Forbes Ukraine*: Website. Retrieved from <https://forbes.ua/money/retsept-strimkoho-zrostannya-eksportu-ta-ekonomiki-vid-danila-getmantseva-zapidsunkami-dialogu-z-biznesom-na-samiti-eksporteriv-forbes-21032023-12520> [in Ukrainian].
 30. Richnyy zvit. Rezul'taty ta dosyahnennya [Annual report. Results and achievements] (2022). *Business Development Office*: Website. Retrieved from https://epo.org.ua/downloads/EEPO_report_2022.pdf [in Ukrainian].

31. Doslidzhennya stanu biznesu v Ukraini [Study of the state of business in Ukraine] (2023). *Diia.Business*: Website. Retrieved from https://business.diia.gov.ua/uploads/5/28594-stan_ta_potrebi_biznesu_v_umovah_vijni_rezul_tati_opituvanna_v_sicni_2023_roku.pdf [in Ukrainian].
32. List of 74 Export Credit Agency Profiles by Region (2023). *SWFI*: Website. Retrieved from <https://www.swfinstitute.org/profiles/export-credit-agency>
33. Ofitsiynyy kurs hryvni shchodo inozemnykh valyut na datu 18.04.2023 r. [Official Exchange Rates as at April 18, 2023]. *National Bank of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates> [in Ukrainian].
34. Proekt Zakonu pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrainy «Pro finansovi mekhanizmy stymulyuvannya eksportnoyi diyal'nosti» shchodo strakhuvannya investytsiy v Ukraini vid voyennykh ryzykiv [Draft Law on Amendments to the Law of Ukraine «On Financial Mechanisms for Stimulating Export Activity» regarding the insurance of investments in Ukraine against war risks] (2023). *Verkhovna Rada of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/4134> [in Ukrainian].

Melnyk M. I., Synyura-Rostun N. R. Mechanisms for supporting and increasing Ukraine's export potential.

The article examines the main trends of export dynamics in terms of quantitative and structural indicators under martial law. It emphasizes that the formation of an effective policy to stimulate the development of Ukraine's export potential should become one of the main priorities of the economic development of the state. The main steps of export policy formation at the state level are outlined. The main positive achievements and unrealized priorities of the Export Strategy of Ukraine for 2017-2021 are identified. The article emphasizes that the lack of an established and effective export support mechanism prevents the rapid recovery and expansion of export activities. The international experience in the formation of a mechanism and the use of tools for the protection and support of exporters at the state level is shown. The strengths and weaknesses of the export support instruments used in Ukraine are outlined. Partial regulation by the state under martial law is noted as an additional destructive factor of export activity. The main tools of the export support mechanism used in Ukraine are outlined. Informational and advisory support, financial support, and development of network interaction are highlighted among the tools. The sectoral and functional focus of each tool is defined. Special attention is paid to the financial support of exporters by using the services of the Export Credit Agency (ECA). The use of the ECA tool is effective in supporting the export of high-tech products, as well as industries that are the top priority for the development of the economy. The historical features of the formation of ECA in Ukraine are outlined. The peculiarities of the functioning of the ECA and the main tools used in its work are analyzed. It is necessary to increase the quantitative and qualitative indicators of the work of the ECA, to expand the types of economic activities that are supported in the direction of increasing the share of goods with high added value. The main measures that will contribute to increasing the effectiveness of the ECA are shown, in particular, the popularization of services among exporters, an increase in the amount of financing for exporters, an increase in the authorized capital of the ECA through the involvement of international financial organizations, the issuance of debt securities, the opening of reinsurance limits abroad, and an increase in insurance limits. The article reveals that, currently, there is no formed mechanism for supporting export activity in Ukraine. However, the state of war and its negative impact on foreign economic activity significantly accelerated the process of its formation.

Keywords: export, Export Credit Agency, mechanism, tools, support.

Мельник Мар'яна Іванівна – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» (e-mail: mar.melnyk@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8869-8666>).

Melnyk Maryana Ivanivna – Dr.Sci. (Econ.), Prof., Head of the Department of spatial development of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Синюра-Ростун Надія Романівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» (e-mail: s-riadia@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1137-9370>).

Synyura-Rostun Nadiya Romanivna – Ph.D. (Econ.), Senior Researcher of the Department of spatial development of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Статтю підготовлено в межах виконання НДР «Глобалізаційні чинники та ризики ендегенного розвитку регіонів України», яка виконується відповідно до постанови Бюро відділення економіки НАН України (протокол № 7 від 27.08.2020 р.).

Надійшло 07.05.2023 р.